

Porabje

TEDNIK SLOVENCEV NA MADŽARSKEM

Monošter, 23. aprila 2020 - Leto XXX, št. 17

ŽIVLENJE JE (DE) OVAKŠO

*Sto rad dela, tisti dolgo živé
stran 3*

*AJDOVČKI
stran 5*

*László Gróf (1933-2020)
stran 6*

Življenje je (de) ovakšo

Prva ali sledik de konec te more (kak gda nam šnjava na prsi sede) zavolo koronavirusa, dapa naš žitek več nede takšen, kak je bijo pred epidemijo. Dugo časa nemo več tak brezi skrbi šli na kakšen program, se vozili z busom, metrojem ali se vozili po svejti kak pred tej. Moj kolega je istino emo, gda je pravo, ka lidgé že zdaj tak gledajo na tiste lidi, steri se okužijo (megfertózdnek) s koronavirusom, kak če bi kūgo meli. Če rejsan je nišče nej kriv, če dobi te virus pa vsakši ga od nekoga dobi.

V tej krizi srečamo trauje fajte lidi. Ništrni tak mislijo, ka je vse tau kauli virusa napinjeno, ka je té virus nej tak nevaren, nej bole nevaren kak navadna influenza. Tej se smegéjo tistim, steri nutdržijo tisto, ka je predpisano, nosijo maske in rokajce. Tau so tisti, steri se ti v bauti »v rit vlečejo«, kakkoli probaš ti držati razdaljo meter pa pau. Tej bi ranč tak šli na izlete v turistične kraje kak pred virusom. Če je kama ne pistijo notra z avtonom, sprobajo z biciklinom, če tak tō nej, te tretjič pridejo pejški.

Druga fajta lidi se je trno postrašila od toga virusa pa se je tak v svoje hiše ali stanovanja zaprla, ka sploy nausa vō ne potisne. Naj napišem peldo z mojoga bloka. Poznanca, zakonski par, malo več kak 70 lejt stariva, že štiri kedne nejsta bila na zraki. Nej sem gvūšna, ka njima ta »izolacija« nede psihično več škaudila, kak straj, ka ta srečala koga, če bi šla malo na špencir v bližnjo gauško. Dapa tej lidgé se rejsan tak bodjijo, ka prekinejo vse osebne stike z drugimi lidami, z venejšnjim svejtom.

Ta tretji probajo – kelko se da – normalno živati »nenormalno« življenje. Če rejsan se držijo vsej predpisov, nji je zatok nej tak straj, ka bi nej vūpali na cesto, v bauto, v patejko ali na delo. Pogučavajo se z lidami, s sausedi, dapa so previdni, razdaljo mejter pa pau, dva mejtra probajo držati. Po nepotrebnom se ne izpostavljajo nevarnosti.

V sterokoli skupino spademo, smo se vsi spremenili, vsi smo ovakši gratali. Malo se bojimo, malo ne zavūpamo eden drugomi, malo smo negotovi (bizonytalanok), ne vejmo, kelko je vse tau istina ali kelko nam ne povejo resnice.

Ovakšo je gratalo naše življenje, sploy tisti, steri živimo ob granicaj. Dosta lidi, med njimi Porabci tō, je zgibilo delo v Avstriji. Dosta Porabcov ne more več do svoje žlate ali znan-cov v Sloveniji, ka če bi prestopili granico, bi mogli, gda bi nazaj prišli, v karanteno. (Tisti den, gda sem tau pisala, so pa zaprli granico med Verico in Čepinci, ka prej nega prometa. Kak bi ga pa bilau med takšnimi pogoji?!). Zavolo koronavirusa najbole trpijo stiki med lidami.

Dosta vodé de moglo dojsteči po Rabi, ka mo si brez straja rokau dali, se objeli ali kūšnili, ešče več, ka vse tau pozabimo. Sploy gda pozabimo?

Marijana Sukič

Maske za matično domovino

Po izbruhu novega koronavirusa je vodstvo Urada za Slovence v zamejstvu in po svetu na rojake v zamejstvu in po svetu naslovilo pismo s prošnjo za pomoč Sloveniji pri spopadanju s pandemijo. Kot smo že poročali, je Zveza Slovencev na Madžarskem ob pomoči sodelavcev Razvojne agencije Slovenska krajina organizirala šivanje 5500 pralnih zaščitnih mask. 3500 so jih razdelili v Porabju, dva tisoč, ki so jih namenili matični domovini, pa so v ponedeljek na mejnem prehodu Hodoš-Bajánsenye predali predstavnikom murskosoboške izpostave Civilne zaščite. Dogodku je prisostvovala tudi ministrica za Slovence v za-

mejstvu in po svetu Helena Jaklitsch. »Ne gre za število mask, movini kot naših Slovencev, rojakov v Porabju,« je pouda-

Ministrica za Slovence v zamejstvu in po svetu Helena Jaklitsch s Porabci ob predaji zaščitnih mask

gre za njihovo izjemno lepo rila ministrica. (Podrobneje o gesto, ki kaže na povezanost tem v naši naslednji številki.) Slovencev tako v matični do-

se

Nova možnost elektronske izposoje slovenskih knjig

Lepa slovenska beseda vedno mesto najde. Pri Narodni in univerzitetni knjižnici v Ljubljani verjamejo, da jo večina Slovencev izven matice pogreša in bi bila knjige v slovenskem jeziku zelo vesela. Tudi zato so se pri ustanovi odločili, da v teh ne-navadnih časih, ko so običajne življenjske poti spremenile svoj tek, predstavijo projekt Širjenje slovenske besede med Slovenci po svetu z izposajo leposlovja v slovenskem jeziku v elektronski obliki.

Slovence iz zamejstva in sveta vabijo, da postanejo člani knjižnice NUK, članstvo je zanje brezplačno. Z vpisom lahko prosto dostopajo do elektronskih knjig v zbirki Biblos, kjer lahko izbirajo med več kot 700 naslovi v slovenskem jeziku. Večji del zbirke predstavlja leposlovje - tu so slovenska klasična dela, nove knjige slovenskih avtorjev in prevodi tujih uspešnic, na voljo pa je tudi strokovna, znanstvena in poljudnoznanstvena literatura slovenskih in tujih mislecev oziroma raziskovalcev.

V Narodno in univerzitetno knjižnico se lahko včlanite preko spletne strani »https://

www.nuk.uni-lj.si/splet_vpis«, pomembno pa je, da zraven svojega imena za poševno črto vpišete »/ Slovenci po svetu«. Označite tudi, da ne želite pre-

RS za Slovence v zamejstvu in po svetu, želi Narodna in univerzitetna knjižnica širiti slovensko besedo med rojaki in tudi s tem ohranjati zven

Največja knjižnica v Sloveniji (NUK) zbira, ureja, hrani in posreduje slovensko pisno kulturno dediščino - njeno stavbo so po načrtih Jožeta Plečnika zgradili tik pred 2. svetovno vojno

jeti članske izkaznice.

Če na povezavi »www.biblos.si« vpišete svoje uporabniško ime, ki je sestavljeno iz akronima knjižnice in članske številke (NUKxxxxx) ter geslo, ki ga izberete ob vpisu, ste že med knjižnimi policami. Hkrati imate lahko izposojene največ štiri knjige, vsako knjigo največ 14 dni.

S pomočjo projekta, ki ga finančno podpira Urad Vlade

domačega jezika na vseh celi-nah sveta.

Obilo slovenskega gradiva je na voljo tudi v prosto dostopni Digitalni knjižnici Slovenije na naslovu »www.dlib.si«, ki nastaja pod NUK-ovo streho. Knjižničarji verjamejo, da bo v bogati ponudbi vsakdo našel kaj zase, zato vse Slovence izven matice vabijo, da postanejo člani NUK-ove družine.

-dm-

Sto rad dela, tisti dugo živé

Mlinarna Mariška, po možej Šömenek iz Števanovec, so se stau lejt nazaj 8. apriliša leta 1920 narodili. Tau je bilau po prvoj svetovnoj bojni. Gda je druga svetovna bojna bila, te so že oženjeni bili, v petdeseti lejtaj so je že kak kulake z mlajšami vred na Hortobágy odpelali. Dosta vse so prežive-li pa trpeli pa itak so med tisti-mi srečnimi, steri so zadobili 100. rojstni den. Ob tej priliki je nji pozdravo šetavnovski župan Sándor Fodor, zavolo koronavirusa samo najmenša hči Ani pa najmenši sin Jenő sta bila zraven z družinov. Kak so drügi mlajši pravli, redno do vej sledkar svetili, gnauk vleti, gda več nede viru-sa, gda vsi mlajši vküper leko pridejo. Tetica Mariška se dobro držijo, sploj če gledamo, kelko so stari, zvün tauga, ka slabo čüjejo, nejso betežni. Zavolo virusa sem je nej sto gorapoiskati, bola sem se s črdjauv Magdinom pogučavo.

Një sem proso, aj mi malo pripovedajo od matere.

- *Magdi, gde so se naraudili vaša mati, gde so gorrasli?*

»Moja mati se je v Števanovci naraudila, tam je gorrasla pa v vesi se je oženi-la, tak ka vsigdar je v Števanovci živela. Osemnajset lejt je stara bila, gda je njena mati mrla, potistim se je oženi-la pa te k Mlejnarni prišla.«

- *Mejla je sestro ali brata?*

»Ona je sama bejla, nej mejla nej sestre pa nej brata, depa ona je devet mlajšov mejla, s tauga je eden mrau. Petdesetdrügoga, drügoga majuša, so nas vöodpelali (internirali) pa petdesetšestoga so nas goraoslobodili, depa te

100. rojstni den Mlinarne matere so zavolo koronavirusa svetili v ožjem družinskem krogi

smo še nej mogli domau priditi, samo do Vépa. Gda smo na Hortobágyi bili, tam je nam mlajšom nej trbelo v šaulo odti, vsi smo doma bili, samo oča je delat odo k ednoj družini. Tej so fejst vrli bili, nam so dosta vse zdavali, gda so kaj pekli ali tjöjali, oni so nam vsigdar nika poslali.«

- *Vas je že kelko mlajšov bilau, gda ste na Hortobágyi bili?*

»Pet nas je tašlau, Imi se je tam naraudo, Jenő pa na Vépa, sledkar pa te še Ani.«

- *Ka mislite, kak tau, ka so vaša mati taša lejpa lejta zadobili?*

»Ne vejim, tau gvüšno, ka dosta dobroga so nej meli, dosta trbelo delati, dosta mlajšov bilau pa te še nej bejla niša socialna pomauč kak gnesden. Tau pravijo, sto rad dela, tisti dugo živé, leko ka v tejm je niša resnica. Če je tau tak, te mo dja tü dugo živela, zato ka dja tü rada delam. Prvin je djesti tü nej tak bilau kak zdaj, mesau rejdko smo djeli, kukrčan močnik, pržgano župo, tašo prausno djesti se je te tjöjalo. Te smo še bujcatjino glavau stjöjali pa tejesto smo tü zeli. Če bi dja zdaj tašo na sto djala, tau bi mislili, ka sem nej

čista v glavej.«

- *Velki sto ste mogli meti, gde je telko mlajšov leko kauli selo.*

»Velki sto smo meli, fajn je bilau, gda smo vsi, ka nas je bilau, pri stauli sejdlji, tašo gnesden že tak nega. Te je srmastvo bilau, depa baukše je bilau kak zdaj. Kak mlajši nišo špilo smo nej meli, depa mi smo se brezi špila tö znali špilati.«

- *Kelko vnukov majo tetica Mariška?*

»Štirinajset vnukov, petnajset pravnukov pa enga prappravnu-ka.«

- *Prappravnu-ka pa praprababica sta se že srečala?*

»Gda so lani doma bili iz Anglije, te sta se srečala. Zdaj so pa steli priditi zavolo rojstnoga

dneva, depa zdaj so nej mogli. Ranč tak kak mi, steri smo paulak, smo tö nej šli, gda je mama rojstni den mejla, zato ka skrb mamo na njau, neške-mo, ka bi betežna gratala. Kak-koli ka je zdrava, zato imun-ski sistem je več nej taši, kak da je človek mladi. Nej baja, vej tau vse tamine pa te vsi vküper mo leko svetili drage mame rojstni den.«

- *Kakšno zdravdje majo zdaj mati, gda so stau lejt stari?*

»Nikšo vrastvo nej nej trbej brati, ona tak pomalek vse si taopravi. Edno bajo ma, tau ka težko čöja (sliši), nika drügo nej.«

Vašoj materi, tetrici Mariški, želejim vse dobro, dobro zdravdje, veseldje, najbola pa tau, ka se vleti vsi mlajši, vnu-ki, pravnuki pa prappravnu- gnauk vküper leko dobite, gda te leko vküper svetili ba-bičin 100. rojstni den.

Karči Holec

Mlinarna familija: oče, mati pa sedem mlajšov

Mlinarna mati s familijov najmenške čerke Ani

Na njini den sta go pozdravila šetavnovski župan Sándor Fodor pa svetnica Edit Trajbar

S sinaum Jenőnom pa hčerko Ani

PREKMURJE

Tü san ges doma

V cajti, gda se več ali menje vsi držimo doma, človeki pomagajo tudi tau, ka prešte kakšno knjigo ali pa poslušajo muziko, ka bar tak malo pozabi na nauvi koronavirus. Prekmurški mužikaš Mišo Kontrec je té dni vöda nauvo pesem, stere naslov je Tü san ges doma. Kak sam pravi, je ideja za njau daubo te, gda je prešto, ka mamu Prekmurci dosta uspešnih in eričnih lidi. Zatau ka jih je steu predstaviti, jih je vključo tudi v videospot, v sterom med drugimi sodelujejo novinar Marjan Dora, Murin nogometaš Nino Kouter, pevec Vlado Poredoš, cimbalist Andi Sobočan, pisatelj Dušan Šarotar in Feri Lainšček, pevka Dorina Gujt, slikar Sandi Červek, psihiater Jože Magdič in kegljarka Marika Kardinar Nagy. Mišo Kontrec, steri je sam napiso muziko, pri besedili pa njemi je pomagao Drago Horvat, je steu v video vključiti ške več lidi, ali, kak je zapiso, ga je »stanje, v sterom smo se znajšli, dojavilo pri sne-manji. Zatau, ka mam zdaj dosta cajta, vej pa moremo ostati doma, sam se odlaučo, ka pesem vseeno zgotovim in vam predstavim Prekmurje in Prekmurce, steri na različne načine pišejo zgodbe o uspehi«. Video, v sterom je not-pokazano tudi Prekmurje, si leko poglednete na youtube.

Zanimiva je tudi druga zgodba. Luka Smolko je navdušeni športnik. In zavolo toga, ka je v zadnji kednaj v Sloveniji tak bilou, ka se je vsakši leko gibo samo v domanji občini, je 27-letni Odrančan nej meu dosta placa za svoje športne aktivnosti. Ali mladi Prekmur-rec je dokazao, ka če škeš, se vse da. V domanji občini, stera je s 6,9 kvadratnimi kilometri najmenša v Sloveniji, je prva en den prebe-žo velki maratron, se pravi malo več kak 42 kilometrov, par dni po tistom pa se je s piciklinom 13 vör vozo po odranski poštijaj in je v tom cajti vseküper prevozo 333 kilometrov.

Silva Eöry

Benjaminu pomaga glasba

Benjamin Sukič z Gornjega Senika je pred dvema letoma končal študij prometnega inženirja v Györu na univerzi Széchenyi. Magistrski študij je nadaljeval v Gradcu, kjer je januarja položil tudi zadnje izpite. Od februarja je zaposlen kot praktikant pri „Magna Steyr Fahrzeugtechnik AG & Co KG“, hkrati piše tudi diplomsko nalogu. Zaradi epidemije dela od 20. marca od doma.

»Prazniki so bili zelo enolični. Kaj takega še nisem doživel, da na Gornjem Seniku ne bi bilo kresa na veliko soboto,« je povedal mladi izobraženec in dodal, da se je moral odpovedati veliko programom.

Najbolj pogreša programe in srečanja ob vikendih.

Benjamin spremlja na harmoniki gornjeseniško folklorno skupino, ki deluje pod okriljem Zveze Slovencev na Madžarskem. V situaciji zaradi koronavirusa, ko skupina nima vaj in nastopov, ima več časa za glasbo, za muziciranje. Ob harmoniki si je nabavil tudi bobne.

»Ko igram, pozabim na vse ostalo in uživam v trenutku,« je povedal Benjamin.

LRH

Izredne razmere, izredna iznajdljivost

Izredno stanje zaradi koronavirusa je prizadelo tudi verne ljudi v Porabju, prikrajsani so bili za vse obrede velikonočnega tedna, le po internetu ali po televiziji so jih lahko spremljali. Blagoslov velikonočnih jedi pa so verniki še posebej pogrešali, zato je bil porabski župnik Tibor Tóth iznajdljiv in je velikonočne jedi blagoslovil na prostem. V vsaki porabski vasi je določil več lokacij, kamor so družine, ki stanujejo v bližini, prinesle velikonočne jedi. Tako se je župnik držal tudi predpisov, vseeno pa je ugodil prošnjam vernikov.

MS

Foto: Cs. Šerfec

Pod Srebrnim brejgom ...

... na obeh krajaj vüpanje se bidi. Vse bole kusto je, aj ta baja s tou korono dun na nikoj pride. Depa pravijo, ka mo tau v svoji buksaj eške dugo pounili. Ge resjan ne vej, kak tou vögleda, ka té virus pejneze na nikoj deje. Leko, ka na tau eške gor pridem. Nej bi rad takše sprobo pa ranč tak nikomi ne žejejm, aj na takše gor pride. Zvün toga lübezen na velke trpi. Zatoga volo vsi zalübleni, ka ne živejo vküper, prkunjavajo. Kunejo vse tiste lidi, ka so dva tedna nazaj prejk vikenda veselo na moundje, na Bled pa vse takše turistične kraje mašejrati. Kak bi nej karantena bila razglašena, so se turizem šli. Slovenski prejnji so zapovedali, ka lidge več ne smejo z enoga kraja v drugoga ojditi pa se voziti. Zdaj un do nje ne more pa una do njega ranč tak nej. Od toga je eden mladi zalübleni možakar na twiiteri svojo tragedijo napijsjo.

-Skur eden mejsec sva se z mojo libleno nej vidla. Brodo sam pa li brodo, kak aj do nje pridem, vej je pa samo 30 km do nje ... Pa si zbrodim. Rolere si na noge dejem, tak vögledam, ka sam na rekreaciji. Takšo se v karanteni leko dela, če si sam gé. Vönajdem takšo paut, ka samo nisterni za njou znamo. Skur 10 km je dukša, kak je normalna gé. Den na paut. Kuman, kuman sam na vrej brejga prišo, tam je granica od mojga pa njenoga varaša. Vrag njigvi, tam so bili, policajge. So prajli, ka nazaj moram iti. Eške tau dobro gé, ka sam štrafa nej plačo.

Gvüšno, ka srmaček nej sam tak zopojdo. Pravijo, ka lübezen vse granice leko podejra, depa pri njem se tou nej spunilo. Tak tö za muziko pravijo, ka granice ne pozna. Zatoga volo so se slovenski mukanti vsej farb pa žanrov vküperzeli. V živo se popejva pa igra na terasaj njini ramov, prejk facebooka, twittera, radionov, na teveni ... Vsikši pa, prva začne pa zgotovi, povej: Doma ostante!

Vse takše »doma ostante« v varašaj na jumbo plakataj se leko tapršte. Ge pa se pitam, kak aj tau nekaj tapršte, če doma mora biti pa ostanoti? Leko, ka za tiste piše, steri doma strpeti ne morejo? Če malo ovak kaulak obrnem, dobro je. Tau, ka nouvi plakati se leko vidijo. Tak se vej, ka delajo, ka je drüknivajo, ka se dun nin pejnezi obračajo.

Kak je pa na drugom kraji Srebrnoga brejga, tau ne vej. Leko, ka me steri den prejk Čepinec ta do Verice pistijo, se v krčmej doj sedem ... Nej, tau nikak nede šlau! Krčme so z oba kraja eške zaprejte. Brodim, ka si Porabci zvün krčme vejo nindri indri kaj spiti, vsigdar so vedli, kak bajo na lepše obrnouti.

Od toga Srebrni brejg dosta vej prajti.

Miki Roš

AJDOVČKI

Dragi bralci! V naši prejšnji številki ste brali o Gregorjevem na gornjeseniški osnovni šoli. Ta dan so učenci s pomočjo učiteljice asistentke Valentine Novak pekli tudi pecivo, ki so ga ponudili svojim sošolcem. Osmošolci vas z naslednjimi besedami vabijo, da bi tudi vi spekli ajdovčke:

»Če vas ni bilo z nami in bi se želeli posladkati z zdravim pecivom, vam osmošolci poklanjamo recept...«

AJDOVČKI

SESTAVINE

150 g ajdove moke
30 g kakava
3 g sode bikarbone
80 g mletih orehov
100 g masla, zmehčanega na sobni temperaturi
80 g sladkorja v prahu
1 jajce
1 čajna žlička limonine lupinice
2 žlici ruma
1/2 čajne žličke cimeta v prahu
1/2 žličke pimenta v prahu
1/2 žličke ingverja v prahu

NADEV

4 žlice marmelade iz grozdja (ali katere druge)

KUHINJSKI PRIPOMOČKI

2 SKLEDI
ELEKTRIČNI MEŠALNIK
ŽIVILSKA FOLIJA
PAPIR ZA PEKO
PEKAČ

POSTOPEK

• **PRIPRAVA**
V srednje veliko skledo presejemo ajdovo moko in kakav. Dodamo sodo bikarbono in mlete orehe, premešamo. V drugi, malo večji posodi stepemo zmehčano maslo in sladkor v prahu s pomočjo električnega mešalnika. Dodamo jajce, limonino lupinico, rum, ščepec soli, cimet v

prahu, piment v prahu in ingver v prahu. Dobro premešamo.

• POČITEK TESTA

Mešanico ajdove moke in kakava postopoma dodamo k stepenemu maslu. Neprestano mešamo s kuhinjsko lopatico, tako da nastane homogena zmes. Testo za ajdovčke zavijemo v folijo za živila in postavimo za 30 minut v hladilnik, da se maslo nekoliko strdi. Na ta način jih bomo lažje oblikovali.

• PEČENJE

Pečico segrejemo na 165 °C. Z roko oblikujemo majhne kroglice in jih postavimo na pekač, obložen s papirjem za peko. Pazimo, da je med njimi dovolj prostora. V vsakega z ročajem kuhalnice naredimo luknjico. Pečemo 10 minut. Medtem segrejemo marmelado iz grozdja (ali slivovo/marelično ...) in jo spasiramo v kolikor je potrebno. Še vroče ajdovčke napolnimo z vročo marmelado. Postavimo nazaj v pečico za 4 minute na 150 °C.

• SHRANJEVANJE

Ajdovčke ohladimo. Stopimo belo čokolado, jo damo v dresirno vrečko in naredimo poljuben vzorec. Hranimo v zaprti posodi do 10 dni.

DOBER TEK!

Štefi Dravec v »kuhinji«

Tako smo se sladkali ob Gregorjevem

ŽELEZNA ŽUPANIJA

Domau so prišle lastvice

Na sreji aprila, gda se nazaj prinesejo lastvice, gda rauže začnejo cvesti, je že rejsan sprtoletj. Ta mala stvar se daleč odnese (odleti), aj leko prežive zimo, depa gda je že lepo vrejmen, nazajpride, zato ka tau je njegvi daum, tū pri nas ma gnejzdo. Kak priletijo lastvice, njigvo prvo delo je, ka gnejzdo vredvzemejo ali si nauvo naredijo. Zato, ka na žalost se večkrat zgodi tašo, ka lüstvo prazna gnejzda dolazmlati. Tak je tau v Železni županiji tō, najbola pri nauvi ramaj, gde neškejo, ka bi gnejzdo meli na stenej. Tau lüstvo spoj ne vej, ka gnejzdo nej slobaudno dolazmlatiti, če se zvej, velki štraf se leko plača za tau. Lastvice so pa tak pa tak vse zaščitene (védettek). Zakon vōpovej, ka lastvic nej slobaudno bujti, mantrati, mautiti, najbola te nej, gda v gnejzdi male majo. Nej zaman, ka so taši zakon naredli, vej pa že spoj malo lastvic mamo. Strokovnjaki pravijo, ka nji je za dva milijauna menja, kak nji je prvin bilau. Tau, ka nji je tak malo, tau vpliva na nas lüstvo tō, zato ka lastvice spoj dosta haska delajo. Vküppoberejo najbola mijé pa vse druge taše male stvari (živali). Edna lastvica dočas, ka je pri nas, en kilogram mijé pogej, če nji je za dva milijauna menje, te dva milijauna kilogramov müj je več, stere do lüstvo mantrale. Tak ka lastvice velki hassek delajo za nas, ka mi spoj ne poštūjemo. Gnesden je že malo ovakši pogled na tau, v več mejstaj že umetna (mesterséges) gnejzda naredijo pod strejšnice, tak probajo lastvice nazajčalivati.

Karči Holec

OD SLOVENIJE...

Vlada odpravila obvezno nošenje rokavic

Vlada je na dopisni seji spreminila Odlok o začasni splošni prepovedi gibanja in zbiranja ljudi na javnih mestih in površinah, s čimer je odpravila obvezno nošenje rokavic na zaprtih javnih krajih in ga nadomestila z obveznim razkuževanjem rok.

Odlok je začel veljati 15. aprila. S spremembami odloka sta ob gibanju in zadrževanju na zaprtem javnem kraju, kjer se izvaja storitve iz 3. člena odloka, ob upoštevanju ohranjanja varne razdalje do drugih ljudi obvezna uporaba zaščitne maske ali druge oblike zaščite ustnega in nosnega predela (šal, ruta ali podobna oblika zaščite, ki prekrije nos in usta) in razkuževanje rok. Razkužila je dolžan zagotoviti ponudnik storitev.

Umrl je Alojz Uran

Umrl je Alojz Uran, upokojeni ljubljanski nadškof in metropolit. Ljubljansko nadškofijo je vodil od leta 2004, po petih letih pa je odstopil in se upokojil. Uran je uradno odstopil iz zdravstvenih razlogov, pozneje pa se je izvedelo, da je od Svetega sedeža dobil navodilo, naj se umakne iz javnega življenja. Po dekretu Kongregacije za škofo v Rimu je moral pozneje zapustiti Slovenijo ter je živel in deloval v Trstu. Leta 2015 je Uran od Svetega sedeža prejel dovoljenje, da se po bivanju v tujini lahko vrne v Slovenijo, kjer je opravljal različne pastoralne dejavnosti in pomagal pri življenju lokalne Cerkve. Zadnja leta pa je njegovo zdravje vedno bolj pešalo in omejevalo njegove dejavnosti.

Alojz Uran se je rodil 22. januarja 1945 v Spodnjih Gamelnjah v župniji Šmartno pod Šmarno goro. Študiral je na teološki fakulteti in bil 29. junija 1970 posvečen v duhovnika. V škofa ga je 6. januarja 1993 v Rimu posvetil papež Janez Pavel II. Ob posvečenju si je za škofovsko geslo izbral geslo: »Da, Oče.«

Sin gorenjesinčarskega škonika

László Gróf (1933-2020)

V Oxfordi na Angleškem je v 88. leti starosti mrau gospaud, šteroga oča je biu škonik na Gorenjom Siniki od 1932-oga do 1934-oga leta. Držina Gróf je bila doma v arendi pri lotaroši *Páli Koltayni*, v iži gnešnjoga kulturnoga doma. Oča, *Sándor Gróf*, je biu škonik pa kantor tö, vodo je pevski zbor in goslare. V cerkvi je domanje slovenske cerkvene pesmi spejvo in igro na orgole. Plebanoš so bili tistoga ipa gospaud *Vince Koósz*. Mati *Jolán Pap* je svojoga sina rodila v Sombotelu. Monoštrski padar *István Frühwald* gi je tau tanačivo. Februara 1933 je biu veuki snejg, za toga volo se je oča z materdjov odpelo v Monošter z veukimi sanami, štere so vlekli konji. Od tistec sta se pelala v Somboteu s cugom. Na cugi je bilau tak mrzlo, ka so bila aukna nutzmrznjena. Doma je ostala samo tri lejta stara sestra Marika, na štero so skrb meli *Rozália Fancsali* z Erdelskoga, lotaroša Koltay pa njegva či Kornélia. László Gróf se je naraudo 23. februara 1933 zvečer v pau ausmoj vöri v sombotelski špitalaj.

Kak so Lászlóni stariške sledik pripovedjali, je lotaroša Koltay rad emo maloga Lacina. Dostakrat se je šeto z njim v lejpom gračenki kauli iže (toga gnes več nega). Eške svojo palco ma je v roké dau. Gda sta trüdniva gratala, sta dojsela pa vküper »štela« novine. Iz te mlašeči lejt je gorostalo par kejpov tö. Dvej sestri sta se eške narodili, tak je mati štiri deteta rodila. Edna sestra je, na žalost, samo tri lejta živejla.

László Gróf je 2011-oga leta gorpoisko gorenjesinčarsko šaulo, cerkev in kulturni dom in je biu rad, kak lepau je bilau vse obnovleno. Najšo je stube gnešnjoga kulturnoga doma, na šteraj je kak mali pojbiček dostakrat sejdo. Lejpa krajina se ma je tö trnok vidla, če gli je dosta odo po cejlom svejti.

Ka vse je delo, gde vse je odo te mali pojbiček, šteroga je v 78-om leti starosti srce vleklo nazaj na Gorenji Sinik?

Grófova rodbina je že v 17. stoletji živejla v *Sárvári*. Sándor Gróf je, kak škonik, vandrivo po cejloj Madžarski. Tak je prišo za dve leti na Gorenji Sinik tö, od tistec pa v Piliscsabo. Sin László je odo v šaulo v *Piliscsabi*, v *Budimpešti* in *Sárvári*. Že kak pojbiček je najraj gled o nape (zemljevide). V drügoj bojni so dosta trpeli mlajši z materdjov v *János-házi* in *Sárvári*. Oča je samo po bojni leko prišo za njimi iz Piliscsabe v *Sárvár*. Tam je tö škonik biu, držina je donk v veukom srmastvi živejla. Laci bi se rad v *Kőszegi* včiu za sodaka, depa za-

vár. Tam je tö škonik biu, držina je donk v veukom srmastvi živejla. Laci bi se rad v *Kőszegi* včiu za sodaka, depa za-

László Gróf (1933-2020)

volo srmastva si je mogo takšo meštirjo vöodebrati, s šterov je leko krü slüžo. V

Pap Jolán, Gróf Sándor, Gróf László, Gróf Mária na Gorenjom Siniki

»fabriki mlejka« (tejüzem) v *Sárvári* so zvekšoga zmauče redli, tam se je včiu in delo. V sombotelskoj farbriki je biu že menši prejdjen. Depa na kraci je mogo rukivati v *Zalaegerszeg*. Kak sodak se je leko spravlo z malanjem nap, ka je že kak pojbiček rad delo. Gda je dojrsto, je üšo nazaj delat v Somboteu. 1956-oga leta je v Pešti vövdarila revolucija. S Sombotela so Peštarom mlejko pa zmauče pelali gor. Depa po 4. novembri so prišli Rusi v Somboteu tö. ÁVÓ pa je

poštrafo tiste, šteri so pomagali revolucionarom. Laci več nej sto v takšom rosagi živet, pa je odsoko. Z ednim kolejgarom sta pri Kemestaródfa prejk Pinke v Avstrijo prišla, od tistec pa v England.

V Englandi je László Gróf delo kak küjar, kopo kuln in djarke, odavo je sladoled in kireče mesau. Tresti lejt je emo svojo firmo, s svoji autonom je kireče mesau vozo. 1960-oga leta se je oženo, tri dekličine so se njima narodile. Brž se je navčo engleski, vogrsko materno rejč pa je nüco kak tolmač. Leta 1964 je začno zbirati madžarske *stempline pa nape*, dosta je piso o tome v novinaj. Leta 1985 je blüzi 60 nap Ogrske in Erdelskoga iz let med 1520 in 1850 šenko muzeji v *Sárvári*, gde se leko poglednejo na razstavi in v katalogi *Carta Hungarica*. Zavolo zbiranja stari nap je eričen grato in so ga tak fejt preštimali v Englandi, ka so ga gorvzeli med kotrige *Royal Geographical Society* (Királyi Földrajzi Társaság). V mladi lejtaj se je – zavolo bojne – nej mogo tadale včiti. 50 lejt je biu star, gda je začno štanderati na univerzi v Oxfordi lokalno zgodovino (helytörténet) in je 1987-oga leta diplomiro. Diplomsko delo so ma vödali v knjigaj (1988), iz štere pa je un predavo na univerzi. O tome je piso, kak so se ženske v Englandi navčile iz slame vsefele delati in iz toga živet. V Oxfordi je edno madžarsko društvo, v štero je rad odo, pa eške za miklauža se je tö naravno, ka bi male mlajše razveseliu.

Nape je nej samo zbiro, liki je je lüstvi rad nutpokazo, predavanja je emo v Englandi, na Madžarskom pa na Erdelskom. S padašom, arhivarom *Györgyom Feisztom* iz Sombotela, sta 15 lejt ojdla na Erdelsko in mejla več kak 200 predavanj.

Šport ga je tö brigo, dvajsti lejt je bil trener (tornaedző). Svojivi dvej čeri od trej je tö treniro. Gda je László Gróf v penzijo prišo, je grato arhivar (levéltáros) pri fiškališaj. Tadale je zbiro nape, vandri vo po Erdelskom in eške več odo domau na Madžarsko. Tak je prišo 2011-oga leta na Gorenji Sinik tö, gde je 1933-oga leta kak malo dejte naredo prve stopaje svoje duge in dalečnje poti žitka, štero se je končalo 6. aprila 2020 v Oxfordi na Angleškem. Naj počiva vu meri!

(Kejp na 1. strani: Mali Laci na stubaj gnešnjoga kulturnoga doma.)

Marija Kozar

Aleksander Ružič

»Bejži, Djouži!«

Tistoga augustoškoga večera, da sta Pišta pa Djouži tanta vō po prašnatoj pouti šla, sta nikak nej mogla naprej znati, ka de se njima tou zgoudilo. Sparina je komaj te začnila popuščati, da se je sunce ta za Babji kot skrilo, zato ka je cejli den tak prpejkalo, kak da bi v peči najbolje sūja būkova drva gorela. Bousiva pa v kratki lačaj sta poplate ta po sūjon pejski pa šodri brūsila in vidlo se njima je, ka si kaj ne vejta začniti. Že od maloga sta bila pajdaša, zdaj pa, da njima je začnilo pod nouson prvo perdje poganjati, so njima več nej samo decinske norije po glavi ojdle, leke sta si že kaj zmes začnila tolmačiti, kak je štera v šoli že kaj okrougla v bedraj gračūvala ali pa če je že šteroj fajn začnilo prsa napinjati.

»Djouži, ešče malo, pa de musaj v zadnji klas v šoulo iti. Meni se glyj ne da,« je bole kak pajdaši Pišta san sebi mrnjavo pa tanta proti mejseci gleda, šteri je glyj te kak ena velka rdeča krugla vō od borovi špicov na Zazadinon brgej začno gledati. »Meni tō nej. Ali zdaj mi je že nikak bole, kak da san mali bio. Najbole san najgerik za Micko. Že je skoron dva mejseca mimo, ka smo

zadnji den v šoulo šli, pa so njej že te tak prsi štrikaš vō tiskale, tak ka zdaj more ešče se bole napnjeno biti,« je pajdaši gučo Djouži pa ga je malo na skrivoma pogledūvo, zato ka je znao, ka se Micka Pištiji tūdi vidi.

»Djouži, znaš, ka pride nouva školnikojca,« je nazaj pravo Pišta, kak da bi nej čūjo, ka njemi je Djouži od Micke tolmačo.

»Nouva školnikojca,« je na mesti stano Djouži. »Kak znaš?«

»Etan pri Črdaškini, da je zadnjo ižo mašin ta odpravo pa je bio adomaš, so si moški gučali. Prej je z Bosne. Pa z njov pride mož. On de nouvi v kasarni. Zatou, ka de od vsega mou pa trbelo granico dobro paziti, ka stoj prek ne vujde.«

»Ka ne praviš! Pa ešče kaj več znaš?«

»Pa nej dosta. Ona je Milena, za njega san pa pozabo, kak njemi je ime. Eti pri nas takšoga imena nega. Pa ta v šouli lalnivala.«

»Stoj,« je v ton Djouži potegneno za rokav Piština. »Gledaj, posvejt je v šoli.«

Oba sta stanila kak prcvekaniva, te je pa Djouži po tjuma pravo:

»Odiva bliže, leko va kaj vidla.«

Kak lisici sta se proti šouli vkūp potegnjeniva vlekla, ali se je nika nej dalo videti. Tū pa tan se je samo notri po

steni kakša senca potegnila, drugo pa nika. Že sta bila pod oknon, skoz šteroga je lampaš vō na trato meto rdečo svekloščo, ali se je itak nika nej notri vidlo, zato ka je okno bilo previsiko.

»Feringe nega gor. Ti mi na cigajnsko lestvico stoupi pa pokuknjivaj, če boš kaj bole vido,« je Djouži naroučo Pištini. Pišta se je gor po steni potegneno pa z enin okon na kūkel notri pogledno. Meo je kaj videti, zatou je oka doj z glažojne nej djao. Djouži, šteri je Piština že žmetno na rokaj držo, pa tūdi radovednost njemi je nej dala mejra, zakoj se ne more Pišta doj z okna odkeliti, je pajdaša pūsto, ka je nakla spadno. Friško sta se pod steno potegnila, Pišta je pa Djoužiji na vūjo zašepetno:

»Nagiva sta! Kak da bi se zdaj poroudila. Pa ka delata ... «

Ali je Pišta nej mogo dokončati, zatou ka je Djouži gor skočo pa zapovedo:

»Zdaj pa ti drži! Ka mo jaz tūdi vido!«

Djouži se je naraj gor potegneno, ali je od okna nej mogo vkraj. Te so njemi pa začnili prsti doj po glažojni iti kak da bi je krč zgrabo, za tistin pa se je ešče doj od okna začūlo:

»Aj, aj! He, he ...«

Tou se je moglo tūdi notri vpamet vzeti, zato ka se je

naednouk začnilo vō čūti lejtanje po srtele, natou so se pa dveri odprle. Djouži je doj skočo pa začno leteti tan ta proti grabi, ge so stare jablane bile zasajene, pa je Pištiji nazaj kričo:

»Pišta, bejži! Vpamet sta naj vzela!«

Pišta je nej mogo v prvon ipi gor prijeti, ka se je zgoudilo, zatou je ta proti sveklo-mi pogledno, gé je na pragi stao moški, ščista nagi, v rokaj pa je držo pištolo:

»Stoj! Ko ide?«

Pišta se je zdaj tūdi friško vkūp poubro pa je začno tam ta za Djouživom proti grabi leteti. Da je od nadzar začūjo, ka je dvakrat pištola poučila, pa ga je tak straj gratalo, ka je nabrž več po lufti kak po travi skako. Naednouk ga je pa samo nika v glavou vdarilo pa odbilo in ga ta po travi lūčilo. V kmici se stepo pa za Djuživon skričo:

»Djouži, bejži! Mené je že zavado!«

Ali je Pištiji zato nika nej bilou. Friško je vpamet vzeo, ka se je v jablano zaletelo. Malo se je po čeli pošlato, te pa proti doumi leto, kak so ga noge nesle. Doma je notri na dveri spadno, oča, šteri je glyj šceo ešče vō na dvorišče stoupiti, ka bi spat šou, njemi je pa pravo:

»Pojep, da boš drūgič za deklami šou, mene s sebov vzemi!«

... DO MADŽARSKE

Diplome brez jezikovnih izpitov

Vlada (Ministrstvo za človeške vire) je – zaradi izrednega stanja – odredila, da se podelijo vse tiste diplome, ki jih študentje v zadnjih letih niso dobili, ker niso opravili obveznih jezikovnih izpitov iz dveh tujih jezikov. Odredba velja za vse diplome (osnovna in magistrska stopnja), ne glede na to, na kateri univerzi ali visokošolski ustanovi oziroma na kateri smeri je študent študiral. Velja tudi za vse tiste študente, ki bodo svoje zaključne izpite opravili do 31. avgusta 2020. Tudi pri letošnjih sprejemnih izpitih na 2. stopnjo (magistrska stopnja) se ne bodo zahtevali jezikovni izpiti.

Država se pripravlja na masovne okužbe s koronavirusom

Do 19. aprila so morale bolnišnice po državi pripraviti 32 tisoč 900 postelj (50 odstotkov vseh kapacitet) za sprejetje morebitnih bolnikov, ki so zboleli zaradi koronavirusa. V naslednji etapi se bo sprostilo še 10 odstotkov kapacitet, to bo pomenilo 39.500 postelj. Krizni štab je določil, koliko postelj morajo sprostiti v posameznih županijah. Največ postelj – 10 tisoč 13 – bodo sprostiti v Budimpešti, najmanj – 810 – v županiji Tolna. Železna županija mora pripraviti 1124 postelj. Sprostitev postelj pomeni, da so bolnike, ki jih lahko negujejo doma, poslali domov. Krizni štab je zaprosil za sodelovanje družin, kljub temu je s tem odlokom povzročil precejšnje negotovanje v državi ne le med bolniki in svojci, temveč delno tudi med zdravniki. Nekateri direktorji zdravstvenih ustanov se s temi predpisi niso strinjali ali se niso takoj odzvali, zato jih je minister za človeške vire takoj razrešil funkcije. Na razrešitve so se zaposleni v teh ustanovah odzvali s protesti.

»Rano sam zdjibéjla mater, vse je namé ostalo ...«

Slovenci smo ijrašnji po tejm, sploj pri naši Varašancaj, ka smo radodarni, ka radi mamogoste, kak znance tak tajince le-

- *Kam ste odli v šaulo, kak ste se včili ali ste slovenske školnike meli?*

»Töj na Verici sam odla v šaulo,

bujcatje pa vse trbelo dola dati državi. Té smo dosta grönta meli, vse v enom tali. Te je telko dobro bilau, ka divdjačina nej na nikoj djala njive, smo leko pripauvali, nej kak zdaj, ka vse ofondajo. Samo ka dosta trbelo dola davati. Dja sam gnak bila na marofi pa sam té telko leko zaslöjžila, ka so mati leko dola plačali porcije (davke).«

- *Kak ste delali na mezevaj, kakšno štjir ste meli, kak ste si pomagali z márov?*

»Te smo koséjli s kosauv na rokau, nej smo meli kosilnice. Vse smo mogli z motikov okapati. S kravi smo vozili gnoj na njivo, smo orali, sildje, nastalo, drva, vse smo saméj delali s kravi. Pa sadéjti ranč tak, vse smo méj mogli, nišoga mašina nej bilau. Mlajši smo tü vséj mogli delati, depa dja največ. Tau aj bi zdaj stoj vido, bi nej dau valati. Gdavekšo okapanje pa tašo delo bilau, té so prišli pomagat žlata, méj pa nazaj njim. Tau tak fejs dobro bilau.«

- *Zvöjn zvöjnašnjoga dela ste znautra tü mogli pomagati?*

»Ja, vse sam se mogla navčiti. Vejn, ka sam eške v šaulo odla pa sam že kröj mejsila, ka so mati nika nej smeli delati. Vse sam djaukala, ka bau, aj se mi der ne posreči. Vejm, ka je gnauk ranč mašin préjšo mlatit pa sam tü mogla kröj peči. Depa dja sam tau vse vidla, ka sam materi dostakrat pomagala. Na peč se tü trbelo razmeti, kak trbej tjöjriti, kak dugo trbej peči, aj se dobro spečejo kröj pa perecke, peč vö spucati pa vse. Dja sam se vse mogla navčiti, ka so mati nej mogli delati. Ovak bi nej meli djesti, te smo nej tjipüvali kröja kak zdaj. Sildje smo s kravi na Senik pelali v mlin pa smo té tak meli melo za kröj, perece pa za drügo djesti. Dino (ajdo) smo tü sami pauvali, dinsko djesti smo tü radi meli.«

- *Kak ste vi leko ladali telko delati, vej ste pa nikdar nej biléj krépka ženska?*

»Vej tak vsikši pravo, ka dja dugo nemo živala. Dja sam tü

dvojčana (dvojčica) bila, pojbič je prej krepak béjo, dja pa sôja pa sam té itak dja ostala, tak mi je pripovedjala materna sestra.«

ženska je tisto. Dosta dela, preveč. Ona meni pomaga, dja pa njej, če kaj trbej okapati, te dja dem, ka cajt mam pa eške leko dém.«

Držina Kern veselo doma pred svojim ramom

pau gora préjmemo. Tau je nej ovak pri držini Kern na Verici tü nej. Lajnsko leto v adventi, brezi toga, ka bi znali naprej, ka pridem pa bi se rada pogučavala z njimi za medije, so me včasik nota zvali pa pripovedjali tak od svojga življenja kak od vse kaj drügoga tü. Nika se njim nej midéjlo.

Kristina Kern, po domanjom Pajčina, se je štiridesetoga leta narodéjla v tau rami, gde je gorarasla pa gde žive v cejlom svojom življenji z možaum Jenónom pa čerdjauv Marikov. Njeni oče je pa béjo iz Slovenske vesi, mati pa töj domanja.

- *Kristina, kak ste živali s svojimi stariši v mlašeči lejtaj?*

»Sedem mlajšov nas bilau, dja sam najmlajša bila pa sam dja doma ostala, drüdji so pa odišli z dauma delo iskat po rosagi. Zdaj eške štirdje živémo, brat je v Magyarlaki, sestra Ilonka je v Devecseri, Margit je pa v Kanadi. Té je težko bilau, ka nej bilau pejnez. Vekši so slöjžiti mogli, eden je töj delo, drüdji taum, Ilonka pa Mariška sta bilé slöjžit v Varaši v enoj mesti, ka ovak bi nej meli djesti. Težko je bilau. Cipale smo tašne meli, ka so poplati leseni biléj. Gda so vekšim mali gratali, té sam ji dja nosila. Pa gvant ranč tak. Zato sam mejla, depa dja sam mogla največ delati doma. Krave sam mogla pasti, drüdji mlajši so se pa leko špilali.«

gda sam sedmi klas vözopodla, sam več nej odla, ka sam štirinajset lejt spunila pa té nej bilau mujs tadale odti. Drüdji so se zatok bola včili, brat se je v Somboteli za šlosara, drüdji brat pa, gda je že delo v Pešti, se je za strugara ali esztergályosa navčo vö. Dja, težko je bilau, depa té nej tašna krepka šaula bila. Té samo šteti pa računati trbelo, dja sam tau vejdl, sama ne vej, kak, ka me ništje nej včéjo posaba. Školnika sta bila Lazar pa niši Szabó. Dostakrat sam vejdl, ka bi trbelo prajti nazaj školnitji, depa vogrstji sam nej vejdl vöprajti. Ka sam gora vzéla, sam gora vzéla.«

- *Kak so vas stariške leko gora zranili?*

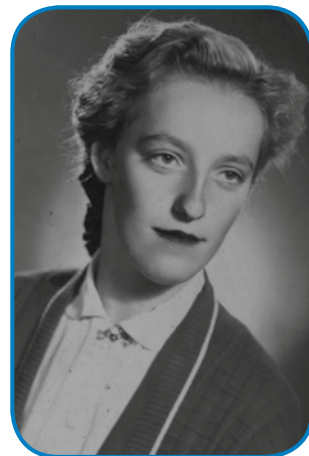
»Težko. Tau smo djeli, ka je bilau, kröj, kromče pečene, prižgani močnik. Dostakrat smo nej meli gvanta. Pa moj oče tü nej, nej tri-štiri pare, kumar en par gvanta je emo.«

- *Tau je pomauč béjla, ka ste meli za djesti, ka ste saméj pripauvali.*

»Ja, nika je bilau, depa dosta smo mogli tá odati, ka ovak nej bilau pejnez. Telko pejnez smo meli, ka smo domanji pauv tazodali.«

- *Paunite na tau kak dejte, ka ste glad trpali?*

»Paunim. Po nedelaj, trno na rejdko, je mesau bilau. Vejm, ka senau, mlejko, djajca, sildje,

Pajčina Kristina v mladi lejtaj

Zdavanjski kejp

- *S kim držite žlato, sto kaj pride do vas?*

»Večkrat pride brat iz Magyarlaka, prejšnji keden béjo ranč. No, v Varaši pa mam sestré čer, Mariko Végh, tista sploj dostakrat pride, zvekšoma vsakši keden. Ja, pa zdaj sam dobila pismo od sestré Margita iz Kanade. Prvim mi je dosta pomagala, depa zdaj več nej, ka je že starejša pa tü sama ostala.«

- *Ka pa töj doma v vesi mate kakšno žlato, na stero leko računate?*

»Nej, depa töj djéstejo Žöjlini, Györgyi, ona vsikši den domau pride k materi. Z njauv se dostakrat pogučavamo, trno dobra

- *Vi ste radi, če stoj pide k vam, tau sama svedočim.*

»Radi smo vsi, ja, ka té človek malo kaj pripovejda pa té vse pozabi, ka je lagvo.«

- *Kak vam kaj zdaj déjo dnevi?*

»Zdaj nam že baugše dé, vsi trgé smo doma. Kak vertinja zatok mam delo, malo mi čer tü pomaga kaj, vanej kaulek rama kaj tü taobredimo. Mezeve ne delamo, ka nej vrejdo pauleg divdjačine. Samo zdaj je pa tau baja, ka smo starejši pa vse bola slabejši gratali. Že ne morem vse tak včiniti pa flajnsi biti kak pvim. Samo aj bar telko zdravdja mam.«

Klara Fodor

Obnova cest v Monoštru

Začela se je obnova več cest v Monoštru. Novo asfaltno prevleko bodo dobile naslednje ceste: ulice Hunyadi, Május 1, Ady, Füzesi in trg Széll Kálmán. Obnovitvena dela bodo trajala do konca maja. Izvajalci se opravičujejo za nevšečnosti in prosijo voznike, naj vozijo previdno.

LRH

MALE ČIZME

Vauske, sürkaste oblačne ronje so plavale nad krajinov. Vnoči je mogla veuka bojna biti na nébi, z déžom, vihérom ino obliskancov. Vseposedik se vidi njeni čemér, vejke na drejvaj so dojpotrejte, na listki pa travi se svejtijo dežine kraple, s cerkvenoga bregá mali potok dojtečé. Kauli rama gospauda Vőneki Jánosa stogijo cejle mlake, v gračenki Zákó Mihály pa - vrnau zdaj je pripovedjala Mihók Magda - je voda eške ftičovo gnejzdo tő doj z drejve zaprala.

Nad blatom se grauža megla, gausta ino bejla kak liki muslinov gvant, dim kumas leti z veški raurov, tau vse znamenüje, ka več nede deži, če rejsan je nébo eške čemerasto pa kmično kak obraz staroga Bizina, šteri vrnau potüldjeni vuja po dugoj poštiji z zidarom Szűcs Istókom. Kak je oča vküspadnjeni! Nej je čüda, vej pa nevolá ne odi sama k njemi. Čí mrgé, günci se nadüvajo, škedjen, oslica dojpogori, konje betjarge taženéjo.

Dobro čüti tau »drügo« Božo rokau, če je že tisto baukšo nej mogo cejniti. Zdaj bi se že vrloga kazo pred njegov svetov veličinov, obečo je, ka prej aucigamau s svojim bogastvom dobro včini, gda že njegovoga siná tő smrt pridiše.

V nebesaj pa so ladno gorprijali njegvo oblübo. Zgau-dila se je mala čüda. Gda so pelali Marijin kejpa, šteroga je za cerkev küpo - se je pod vauzom dojvtrgno maust nad potokom Bágyom, konj je zgino, kejpa kaula pa so na male falate razletejli.

Lidgé so z gračenkov, za grajkami gledali, kak stapa v dugom köpeneki, svojo drauvno, plešivo glavau pa med pleča potegnjeno drži.

»Csiba, samo vi nej,« prvo rejč vőpovej Böngér Panna, »donk vi ga ne bantivajte. Dojde ma, če ga Baug bije. Vej pa, düša moja, dajte en par priglinov pod koteu, tačas ka ge malo zgroužam.«

»Té drva so mokra,« rejč prejkvzeme dovica Csupor Mátyása. »V mojom cajti so eške drva bole gorejla, Panna. Depa tau je Bizina delo! Vejš, ka se je snočkar pá zgaudilo?«

»Brodite na kameni križ na cintori?«

»Grom je v njega vdaro, düša moja. Vküp ga je spotro. Pa eške samo včera so ga za drage peneze postavili.«

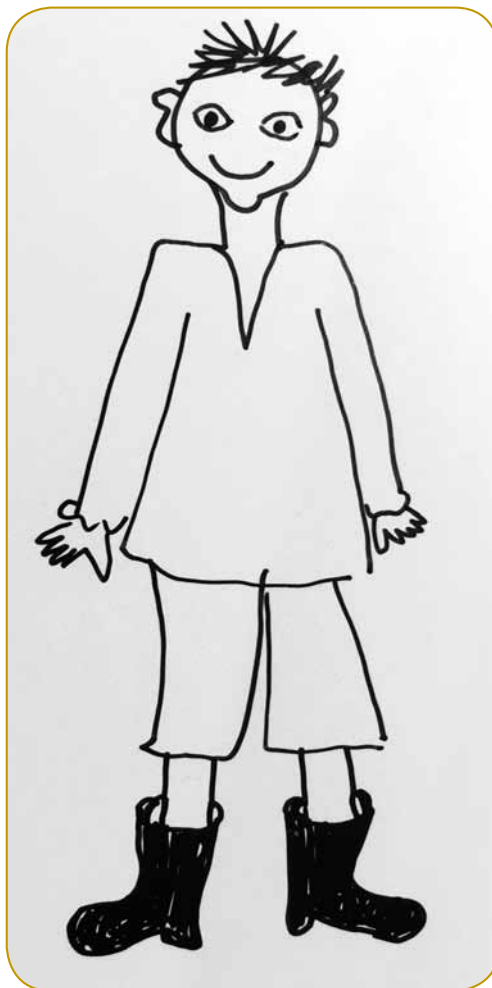
»O, o,« je zdihavala Böngér Panna. »Te gvüšno tädéta. Idi samo, mali Andris, pogledni, sinek, kama se obrnéta za kiselim stüdencom!«

»Veško dejte« (tak so zvali pojbičeka z milim obrazom, šteri je nej emo nej očo nej mater) je küčalo tam na srejdí dvoriška pri kotli za küjanje marmelade, za ka bi ma leko vsikši nevoškéni biu, vej si je pa nej samo nogé pri odjni segrejvo (mráz je malo škipo), liki dobrosrčna Böngér Panna ma je dopistila köštavanje tő.

Zdaj pa more zavolo staroga Bizina tamnjati tau veuko srečo! Brezi volé se je napauto za njima. Rejsan sta na cintor šla.

Ženske so istino gučale, prelejpi redeči kameni križ je v dvej falataj ležo na žutoj travi. Gléj, kama so

prišle zlate litere! »Baugi na diko postavo Bizi József.« Djenau pri literaj, pri križi ga je Baug s svojov strejlav na dvaje strau, kak liki bi pravo: »Nej mi trbej

tvojo dičenje, Bizi József, nej mi je trbőlo Marijinoga kejpa, tau mi tő nej trbej.«

Stari človek je vkraj obrno svoj pogled z zemlé, gde je njegvi dar strejti ležo ino se je ranč nej pokisiu pogledniti na nébo, gde so tak fejst čemerni na njega. Njegve žalostne oči so se stavile na frnanci, kak liki bi bila njegva košarasta glava na srejdí med zemlaup pa nebesami. András se je naslanjo na edno drejvo, zdigavo je gnauk edno, drauč drügo nogau, šterivi sta se pogroznili v mokro, žmetno cintorsko zemlaup ino je z veukimi očami nastrgavo prauti Bizini pa njegovoma padaši.

»Pojava od təc ...« je pravo Istók.

»Ka pa bau s križom,« je s tūjim glasom pito Bizi.

»Vküper ga zakeliš?«

»Gvüšno, ka nej!« je dau taupi valas Istók. »Ka je Boži prst strau, tisto človeči prst ne smej vküperdjasti. Vej pa, Baug vas je gorpoisko ...«

Staroma so zobgé šklepetali.

»Če bi me samo gorpoisko!« je skričo britko. »Un že primeni živé, Istók, na vőke primeni!«

»Trpeti je trbej, gospaud Bizi!«

»Depa, daj valati, Istók, nej sem ge lagvi človek!«

»Škrklavi ste bili, brezsrčni, gizdavi. Brodili ste, ka ste vi prvi na svejti. Zvün toga pa, pripoznajmo, vő ste ponücali srmake, tak ste svoje kinče dobili.«

»Nika so mi več nej vrejdni ...« je raupo. »Zebé me,

trepečem. Lagvo čütenje mam. Kak liki bi mi nekaj s prgiškov srcé stiskavo. Vej boš vüdo, pá me nesreča čaka ... O, ti vsemogaučni Baug, kak aj te pomirim?« Zapüstila sta cintor.

»Hej, no!« je skričo Istók. »Vej nama pa je té škenec vsikdar za petami! Kak so njegve nogé redeče od mraza! Tak ajncvaj bejži od təc, vozgrivec!«

»Ne ženi kraj tisto dejte, Istók. Tak dobro mi deje, ka ga eti pri naja vidim! Es poj, sinek moj!«

Stari je brodo, ka leko s tistoga kmičnoga nebá gda koli pá edna drüga strejla vdari, depa samo te, če pojep več nede tam.

»No, poj bliže!«

»Aj samo odide domau,« je velo Istók, »vej ma pa včasik nogé zmrznejo!«

»Zakoj si nej čizme obüu, pojbiček?« ga je na mili pito gospaud Bizi.

»Nemam čizme,« je pravo pojep žalostno.

»Zakoj ti je oča ne da zošiti?«

»Nemam očo!« je dau ravnodüšen valas.

Te ravnodüšne rejči so nika genile v starom Bizini. Kak de té gorrasso, če eške lübezen ne pozna? ...

Tüoma je primlo rokau maloga Andrása ino ga pelo s sebov po glavnoj poštiji, vse do cerkve.

Tam sta staupila v eden ram, na šteroga dveri sta bili namalani dvej čizmi z zlatimi comejrami, pod njima je pisalo: Šauštarski majster Filcsik István.

»Vözmejrite toma pojbi edne čizme, gospaud Filcsik, na moj račun!« je pravo stari Bizi.

Filcsik je pogledno frnanca ino pravo:

»Mam edne vrnau takše čizme gotove. Stavim svojo bundo za eden nevolen prslejk, ka dobre baudejo.« Naprej so prinesli tiste male čizme, rejsan so dobre bilé: kak če bi je na pojba nogé vledjali.

Mali jim je rad biu, na obrazi se ma je svejto veuki smej, veselo je tacko za starim v překlet.

Tam vanej so pomalek preminauli oblacke. Gda je stari Bizi vő na dvoriške staupo, je na njegvi žalosten obraz sijalo sunce, nébo se ma je lepau smedjalo. Trava pri poštiji se ma je veselo poklonila, globka dežina voda pa ranč tak. Kak liki bi luft tő bole frišek biu, ležejšoga se je čüto.

»Daj mi rokau, sinek! Tak fajn tople roké maš. Ali prideš k meni?«

Pojep je z radostjov gledó čizme ino pravo:

»Nazaj k marmeladi škém titi!«

»Nej, ti prideš z menov. Gléj, doma sva že, tū živéva v etom rami s črepnjami.«

Pri dveraj ga je čako kočiš z glasom, ka so najšli vkradnjene konje, na trnaci pa ga je z veselim obrazom gorprijo padar, ka je prej njegvi sin več nej v nevarnosti.

Stari Bizi je hvaležen gledó v nébo.

Kak daleč je, pa donk tak blüzi ...

Z ednimi čizmami leko táprideš v ednoj vőri ...

novelo »A kis csizmák« (1882)
na domanjo rejč obrno: -dm-
ilustracija: -mkm-

Z VOGRSKIMI BRANITELI JE CESAR NEJ LADO SAM

Po peštarskoj revoluciji 15. marciuša 1848 je za en malo začnla delati prva neodvisna (független) madžarska vlada, štera se je trüdila, ka bi z Vogrske napravila eden sam svoj, varašansko-parlamentarni rosag. Do augustuša pa je konflikt z bečkim dvaumom spoj oster grato.

Madžarski huzari so več stau kilometrov gezdili domau, ka bi se pridružili bojni za slobaudnost (kejp Károlya Lotza)

Na konci juliuša so cesarski šeregi dojbili revolucionarne taljanske čapate ino nazajvzeli Lombardijo z Milanom, tak je cesar *Ferdinand V.* brodo, ka je prišo cajt za obnovitev réda v Monarhiji. Avstrijska vlada je od madžarske terdjala, aj sodačka, vinešnja ino finančna politika pá vküpne baudejo, rovački ban *Josip Jelačić* pa je napelavo sodačko intervencijo prauti Vogrski.

Vlada *Lajosa Batthyány*na se je nej mogla zglijati z dvaumom, zatok je na srejdj septembra dojpovödala. Eške tisti den je Jelačić s 30-35 gezero sodakami prejkstaupo Dravo ino se napauto prauti Pešti. Predsednik »državnoga domobranskoga komiténa« (Országos Honvédelmi Bizottmány) - ino tak prejdjen cejle Vogrske - je grato *Lajos Kossuth*.

Ministri so začnili pripravlati branitelsko bojno: domau so pozvali madžarske sodake s tihinskoga ino vküpzavovali prostovolno sodačijo. Domo-

brani so 29. septembra pri

se je mogo nej samo prauti avstrijskim sodakom braniti, liki prauti tistim srbskim, romanarskim ino slovaškim čapatom tö, štere je cesarski dvaum nahujštro. Na vinešnjo pomauč je Vogrska nej mogla računati.

S svojimi 50 gezero sodakami je Windisch-Grätz do konca decembra prišo do Pešta. Domoobranski komité je vösprazno varaš, državni djilejš se je spakivo v Debrecen, fabrika za pükše pa v Nagyvárad. Vogrski sodacke so se krvavo bíli z romanarskimi ino srbskimi iregularnimi čapati tö, ne pozabimo pa, ka je na priliki domobranski oficér *János Damjanich* tö srbske korenjé emo. Na Erdeljskom je polski komandér *József Bem* dosta-

krat gvino s svojimi vogrskimi sodakami, več kak 70 štükov ma je napravo sekelski tišlar-ski majster *Áron Gábor*. Na začetki decembra je mogo cesar Ferdinand zavolo svoje pažlavosti dojpovödati, na tronuš je seu mladi *Franc Jožef*. Vogrski branitelji so nej

meli dosta vüpanja, vej je pa Windisch-Grätz januara nut v Pešt zmaršero. En par dni kisnej je na prvi državni djilejš v Debrecen prišla samo edna tretjina od vsej poslancov, šteri pa so se s Kossuthom na čeli odlaučili, ka se donk dale bijejo.

Do začetka 1849 je v domobranksko sodačijo nutrukivalo skoro 100 gezero lüdi, zvekšoga pešaki s pükšami; huzarov je bilau 12 gezero, s štükami je strejlalo 10 gezero sodakov. 60 procentov domobranov je bilau Madžarov, med drugimi je bilau največ Slovakov; više 80 procentov sodakov je mejlo paverske korenjé. Od zvüna so prišle taljanske, nemške ino najbolje polske legije, po amnestiji je svoje padaše zorganizéro »krau betjarov« *Sándor Rózsa* tö.

V prvoj vekšoj bitki na konci februara so - nej daleč od Egera - gvinili cesarski sodacke, šteri so brodili, ka so revolucionare dokončno dojobladali. Cesar Franc Jožef je 4. marciuša v češkom Olomouci (Olmütz) na silo vödau nauvo ustavo (alkotmány), v šteroj je Vogrska gratala samo edna kronska dežela (koronatartomány) Habsburške monarhije. V ednoj takšoj »krajini« je leko cesar zakone prejkspiso, ministri so bili odgovorni samo njemi, sam se je leko odlaučo o vinešnjoj pa sodačkoj politiki. Če rejsan je po zakoni vsakši človek ino narod enakopraven grato, je cesar svojim narodom nej dau avtonomijo.

Na konci marciuša je general *Artúr Görgei* z domobranskov sodačijov pri Hatvani, Tápióbitski ino Isaszegi strašno dojbui cesarske šerege. Windisch-Grätz se je nazajpotečno dojbui cesarske šerege. Branitelji so ednoga za drugim oslobaudili eške Vác ino Komárom tö. Kossuth se je odlaučo, ka vogrski tronuš

vkrajvzemejo od Habsburgov ino vözglasijo vogrsko neodvisnost. Tau so podpisali 14. apriliša v veukoj kalvinističnoj cerkvi v Debreceni, gde je spoj dosta lüdi vküpprišlo. Za guvernera (kormányzó) so odebrali Lajosa Kossutha.

Zavolo vsega toga se je avstrijska vlada odlaučila, ka prosi pomauč od rusoškoga cara. *Nikolaj I.* je napauto 200 gezero sodakov prauti Vogrski, šteri so se na srejdj juniuša spistili s Karpatov. Če rejsan so madžarski šeregi že

vogrski, leko na županijski pa varaški djilejšaj vsakši nüca svojo materno rejč. Tau je istina za menjše birovijske, šaule ino cerkve ranč tak, vsikši pa má pravico, ka se v svojom maternom geziki obrné na kancelaje.

S tejmí rendelüvanji so se steli Madžari pá poglijati z drugimi narodi v rosagi, romanarski gverilski prejdjen *Avram Iancu* je celau že dojstvo svoje sodake. Sfalilo pa je cajta, vej so se avstrijsko-rusoški čapati približavali Szegedi. Združena

Vogrska sodačija se je pri Világosi nej avstrijskoj cesarskoj - liki rusoškoj carskoj premaučí prejkdala

na srejdj majuša nazajvzeli Budo, so od slejdnjim baukši bili. Nauvi avstrijski sodački prejdjen *Julius von Haynau* je eden za drugim gvino v Prekodonavji, na Erdeljskom pa je general *József Bem* vsikdar večkrat zgübo zavolo rusoške ino avstrijske premaučí. (V ednoj takšoj bitki je nej daleč od Segesvára spadno njegvi pomočnik *Sándor Petöfi*.) Neprijatelska sodačija je šteila 370 gezero sodakov, domobrankska pa 170 gezero.

V etoj situaciji je nej bilau dosta vüpanja, zatok je vlada *Bertalana Szemerena* probala pomiriti menjše narode. Če rejsan je večina madžarski voditelov ranč čüti nej stejla o federalizmi, so v gezikovno-kulturnoj politiki donk popüstili. Na konci juliuša je državni djilejš vödau odlöčbo, ka če rejsan je uradni gezik rosaga

sodačija *Józsefa Bema* je pri Temišvari zgübila, zatok je 11. augustuša Kossuth dojpovödó s svoje funkcije. Ka bi nej prišlo do veukoga prelejvanja krvi, je general *Artúr Görgei* 13. augustuša na ravéni nej daleč od vesnice Világos dojdau svoje pükše pred rusoškim generalom *Fjodorom Rüdigerom*.

V prišešnji dnevaj so se po njegvoj peldi prejkдали drugi domobrankski sodački prejd-nji ranč tak. Samo *György Klapka* je dosegno, ka so leko njegvi sodacke brezi štrafa s Komároma odišli, druge je čakala duga vauza. Kossuth, Szemere ino drugi voditeli bojne za slobaudnost so od vsega toga že na törskoj zemlej glas dobili, kama so prišli 17. augustuša.

-dm-

SPORED SLOVENSkih TELEVIZIJSKIH PROGRAMOV

**OD 24. APRILA
DO 30. APRILA**

PETEK, 24.04.2020, I. spored TVS

6.10 Kultura, Odmevi, 7.00 Dobro jutro, Poročila, 9.05 Izodrom, posebna oddaja za otroke, 10.00 Poročila, 10.10 Otroški program: Op! 11.15 Vem!, kviz, 11.45 Prišla je sreča (II.): Ko sva se stisnila, italijanska nadaljevanka, 13.00 Prvi dnevnik, Šport, Vreme, 13.45 TV-izložba, 14.00 Divjina v srcu (IV.), britanska nadaljevanka, 14.55 Slast zmage, britanska dokumentarna oddaja, 15.50 Otroški program: Op! 17.00 Poročila ob petih, Vreme, 17.40 Raziskovanje je pustolovščina za um, dokumentarni film, 18.10 Pujsa Pepa: Namišljeni prijatelj, risanka, 18.20 Vem!, kviz, 19.00 Dnevnik, Slovenska kronika, Šport, Vreme, 20.00 Slovenski pozdrav doma, narodnozabavna oddaja, 21.25 Na lepše, 22.00 Odmevi, Kultura, Šport, Vreme, 22.55 Kinoteka: Rocco in njegovi bratje, italijansko-francoski film, 1.50 Dnevnik Slovencev v Italiji, 2.15 Dnevnik, Slovenska kronika, Šport, Vreme, 3.05 Napovedujemo

PETEK, 24.04.2020, II. spored TVS

4.00 Info kanal, 6.00 Napovedujemo, 8.00 Otroški program: Op! 9.00 Glasbena lestvica, 9.30 Obzorja duha: 25. pomladansko romanje, 10.00 Sveta maša iz mariborske stolnice, 10.55 Dobro jutro, 12.30 Izodrom, posebna oddaja za otroke, 13.20 Otroški program: Op! 14.30 Pleši, poj, oder je tvoj: Folklorna skupina Emona, 14.50 O živalih in ljudeh, izobraževalno-svetovalna oddaja, 15.20 Na vrtu, izobraževalno-svetovalna oddaja, 15.45 Zmage so doma: hokej na ledu (M) - ZOI 2018, finale, 18.00 Migaj z nami, oddaja za razgibano življenje, 18.10 Prišla je sreča (II.): Ko sva se stisnila, italijanska nadaljevanka, 19.15 Otroški program: Op! 20.05 Dvanajsti mož, norveški film, 22.25 Kameleoni - Beatlesi nekdane Jugoslavije, dokumentarni film, 23.20 Ljubezen in spolnost v Indiji, francoska dokumentarna oddaja, 0.15 Glasbena lestvica, 1.20 Info kanal

SOBOTA, 25.04.2020, I. spored TVS

6.10 Kultura, Odmevi, 7.00 Otroški program: Op! 10.50 Varuška nindža: Kristali, nizozemska nadaljevanka za mlade, 11.20 Raziskovanje je pustolovščina za um, dokumentarni film, 11.50 Tednik, 12.40 Na Glas!: Mira Šemič, 13.00 Prvi dnevnik, Šport, Vreme, 13.30 O živalih in ljudeh, izobraževalno-svetovalna oddaja, 13.55 TV-izložba, 14.10 Zadnja beseda! - izbor, 15.05 Izumi, ki so spremenili svet: Letalo, britanska dokumentarna serija, 16.00 Ekipa Bled, slovenska nadaljevanka, 16.35 Na vrtu, izobraževalno-svetovalna oddaja, 17.00 Poročila ob petih, Šport, Vreme, 17.20 Duhovni utrip: Angel varuh, 17.35 Alpe-Donava-Jadran: Baranja, 18.00 Ozare, 18.10 Ambienti, 18.40 Hej, hej, Šapice!: Pasji junaki, risanka, 18.50 Mandi: Pst!, risanka, 19.00 Dnevnik, Sobotni dnevnikov izbor, Utrip, Šport, Vreme, 20.00 Joker, kviz, 20.55 Kaj dogaja? Z Jonasom, 21.25 Prevara (V.), ameriška nadaljevanka, 22.50 Poročila, Šport, Vreme, 23.20 Lady Macbeth, angleški film, 0.50 Dnevnik Slovencev v Italiji, 1.15 Dnevnik, Sobotni dnevnikov izbor, Utrip, Šport, Vreme, 2.05 Napovedujemo

SOBOTA, 25.04.2020, II. spored TVS

4.00 Info kanal, 6.00 Napovedujemo, 6.00 Glasbena lestvica, 7.00 Najboljše jutro, 9.00 Spomini: Majda Emeršič, 9.55 Koncerti za mlade: Kdaj je glasba simfonična?, glasbeno-izobraževalna serija L. Bernsteina, 10.55 Burkež Pavliha, dokumentarni film, 11.50 Poletni koncert iz Schönbrunn 2018, Dunajski filharmoniki, Valerij Gergijev in Anna Netrebko, 13.05 Ko črte govorijo, dokumentarni film, 14.00 Glasbeni pozdrav, 14.55 Morje v času mrka, slovenski film, 16.20 Avtomobilnost, izbor, 16.55 Šport, posnetki, 19.00 Glasbena lestvica, 20.05 Dokler živimo, danski film, 21.45 Pogovorna oddaja, 22.30 Koncert, 1.05 Info kanal

NEDELJA, 26.04.2020, I. spored TVS

7.00 Živ žav, otroški program, 10.30 Govoreči Tom in prijatelji, risanka, 10.40 Kozmo (III.): Smrdljivi biser, belgijska otroška nanizanka, 11.05 Prislunimo tišini: Invalidska podjetja, 11.35 Ozare, 11.40 Obzorja duha: 26. tradicionalno pomladansko romanje: Sv. Alojzij in mogočni benediktinski samostani, 12.10 Ljudje in zemlja, izobraževalno-svetovalna oddaja, 13.00 Prvi dnevnik, Šport, Vreme, 13.30 Slovenski pozdrav doma, narodnozabavna oddaja, 14.50 TV-izložba, 15.05 Vrečica frnikol, koprodukcijski film, 17.00 Poročila ob petih, Šport, Vreme, 17.20 Vikend paket, 18.40 Muk, risanka, 19.00 Dnevnik, Politično s Tanjo Gobec, Zrcalo tedna, Šport, Vreme, 20.00 Genialna prijateljica

(I.): Čevlji, italijanska nadaljevanka, 21.00 Intervju, 21.50 Poročila, Šport, Vreme, 22.25 Prismejem se vam čez sto let, dokumentarni film, 23.25 Operne arije, 23.30 Ansambel Vedun: Slovenija - meditativni in urejajoči zvoki sveta, 23.50 Dnevnik Slovencev v Italiji, 0.15 Dnevnik, 0.40 Politično s Tanjo Gobec, 0.50 Zrcalo tedna, Šport, Vreme, 1.10 Napovedujemo

NEDELJA, 26.04.2020, II. spored TVS

4.00 Info kanal, 6.00 Napovedujemo, 6.15 Glasbena lestvica, 7.10 Duhovni utrip: Angel varuh, 7.25 Na lepše, 7.55 Naravni parki Slovenije: Radensko polje, dokumentarna oddaja, 8.20 Glasbena matineja, Koncert ob 25-letnici festivala Verbier, 10.00 Sveta maša iz mariborske stolnice, 10.55 Glasbena matineja, 11.00 Neznani avtor: Burka o jezičnem dohtarju, tv priredba predstave Špas-teatra Mengeš, 12.10 Z Levisonom Woodom po Arabiji: Dolina preteklosti, potopis, 13.00 Vaja zбора, slovenska TV-igra, 14.30 Ambienti, 15.00 Pozabljeni Slovenci: Karel Destovnik Kajuh, dokumentarni film, 15.50 Ukrotitev čakalne vrste, kanadska dokumentarna oddaja, 16.50 Šport - posnetki, 19.00 Glasbena lestvica, 19.50 Žrebanje Lota, 20.00 Nadnarava: Gradnja, francoska dokumentarna serija, 20.55 O ljudeh in vaseh, francoski dokumentarni film, 22.30 Vikend paket, 23.40 Pogovorna oddaja, 0.20 Kaj dogaja? Z Jonasom, 0.50 Glasbena lestvica, 2.40 Info kanal

PONEDELJEK, 27.04.2020, I. spored TVS

6.20 Utrip, Zrcalo tedna, 7.00 Dobro jutro, 9.00 Otroški program: Op! 9.50 Košarkar naj bo, otroški film, 11.10 Vem!, kviz, 11.40 Prišla je sreča (II.): Ko so me tlačile more, italijanska nadaljevanka, 13.00 Prvi dnevnik, Šport, Vreme, 13.45 TV-izložba, 14.00 Divjina v srcu (IV.), britanska nadaljevanka, 14.55 Svilna pot z Joanno Lumley: Benetke, Albanija, Turčija, britanska dokumentarna serija, 15.40 Otroški program: Op! 17.00 Poročila ob petih, Vreme, Šport, 17.30 Izobraževalna oddaja, 17.50 Na kratko: Sovražni govor, 17.55 Malčki: Nenavadna Pepelka, risanka, 18.20 Vem!, kviz, 19.00 Dnevnik, Dnevnikov izbor, Šport, Vreme, 20.05 Kavarna Astoria, slovenski film, 21.50 Poročila, Šport, Vreme, 22.20 Banditenkinder-slovenskemu narodu ukradeni otroci, dokumentarni film, 23.55 Platforma, 0.35 Glasbeni utrinek: Pet samospevov Huga Wolfa (Marko Fink in Nataša Valant), 0.50 Moskovski večeri (Partizanski pevski zbor, PAZ Vinko Vodopivec, Laška pihalna godba in Iztok Kocen), 1.10 Dnevnik Slovencev v Italiji, 1.35 Dnevnik, 2.05 Dnevnikov izbor, Šport, Vreme, 2.20 Napovedujemo

PONEDELJEK, 27.04.2020, II. spored TVS

4.00 Info kanal, 6.00 Napovedujemo, 7.00 Glasbena lestvica, 7.30 Napovedujemo, 8.00 Otroški program: Op! 9.00 Obzorja duha: 26. tradicionalno pomladansko romanje: Sv. Alojzij in mogočni benediktinski samostani, 9.30 Na lepše, 9.55 Dobro jutro, 11.55 Otroški program: Op! 12.35 Jubilejni koncert ob 75. obletnici Partizanskega pevskega zбора, 13.55 Ljudje in zemlja, izobraževalno-svetovalna oddaja, 14.45 Zmage so doma: nogomet - kvalifikacije za SP 2002, 16.35 Franja, igrano dokumentarni film, 18.15 Prišla je sreča: Ko so me tlačile more, italijanska nadaljevanka, 19.15 Oddaja za otroke in mlade, 19.35 Oddaja za otroke in mlade, 20.00 Z Levisonom Woodom po Arabiji: Sveta dežela, potopis, 20.55 Ločitve (II.), britanska nadaljevanka, 22.00 Koncert doma, 22.30 Svoboda v Tatrah, slovaški dokumentarni film, 23.30 Gverilci, slovenski TV-film, 0.30 Glasbena lestvica, 1.35 Info kanal

TOREK, 28.04.2020, I. spored TVS

7.00 Dobro jutro, 9.05 Otroški program: Op! 10.00 Steklena dežela, danski film, 11.30 Vem!, kviz, 12.05 Prišla je sreča (II.): Ko sem te pustil samo, italijanska nadaljevanka, 13.00 Prvi dnevnik, Šport, Vreme, 13.45 TV-izložba, 14.00 Divjina v srcu (IV.), britanska nadaljevanka, 14.55 Svilna pot z Joanno Lumley: Gruzija in Azerbajdžan, britanska dokumentarna serija, 15.40 Slovenski vodni krog: Kučnica, dokumentarna nanizanka, 16.05 Otroški program: Op! 17.00 Poročila ob petih, Vreme, 17.45 France Rode in prvi žepni znanstveni kalkulator, 18.00 Izobraževalna oddaja, 18.10 A veš, koliko te imam rad: Se dotakneš zvezde?, risanka, 18.20 Vem!, kviz, 19.00 Dnevnik, Slovenska kronika, Šport, Vreme, 20.00 Dekameron: O čudodelnem kamnu, nanizanka, 20.25 Dekameron: O ženski zvestobi, nanizanka, 21.00 Poti v svobodo med drugo svetovno vojno: Pireneji, britanska dokumentarna serija, 22.00 Odmevi, Kultura, Šport, Vreme, 22.55 Slovenija - 30: Prve voli

tve, prva kampanja, 23.45 Dnevnik Slovencev v Italiji, 0.15 Dnevnik, Slovenska kronika, Šport, Vreme, 1.05 Napovedujemo

TOREK, 28.04.2020, II. spored TVS

4.00 Info kanal, 6.00 Napovedujemo, 8.00 Otroški program: Op! 8.55 Napovedujemo, 9.05 Glasbena lestvica, 9.45 Dobro jutro, 11.35 Otroški program: Op! 12.10 Avtomobilnost, izbor, 12.45 Svet edincev, dokumentarni film, 13.40 Joker, kviz, 14.40 Zmage so doma: nogomet - kvalifikacije za SP 2010, 17.20 Nogomet - evropska liga: magazin, 18.00 Prišla je sreča (II.): Ko sem te pustil samo, italijanska nadaljevanka, 19.05 Otroški program: Op! 20.00 Mleko - dejstva, številke in prepričanja, nemška dokumentarna oddaja, 21.00 Ločitve (II.), britanska nadaljevanka, 22.00 Koncert doma, 22.30 Med morjem in zemljo, kolumbijski film, 0.10 Na Glas!: Mira Šemič, 0.30 Glasbena lestvica, 1.35 Info kanal

SREDA, 29.04.2020, I. spored TVS

6.10 Kultura, Odmevi, 7.00 Dobro jutro, 9.05 Otroški program: Op! 10.00 Poldi, pustolovščine pogumnega ptička, belgijsko-islandski animirani film, 11.20 Vem!, kviz, 11.55 Prišla je sreča (II.): Ko sem pobesnel, italijanska nadaljevanka, 13.00 Prvi dnevnik, Šport, Vreme, 13.45 TV-izložba, 14.00 Divjina v srcu (IV.), britanska nadaljevanka, 14.55 Svilna pot z Joanno Lumley: Iran, britanska dokumentarna serija, 15.40 Slovenski vodni krog: Ložnica, dokumentarna nanizanka, 16.05 Male sive celice: Zaključek sezone, kviz, 17.00 Poročila ob petih, Vreme, 17.25 Posebne zgodbe: Za vedno, 18.10 Čarli in Lola: Nisem zaspana in ne bom šla spat, risanka, 18.20 Vem!, kviz, 19.00 Dnevnik, Slovenska kronika, Šport, Vreme, 20.05 Nevarni ples, ruski film, 21.30 Nevidna roka Adama Smitha, kratki igrani film, 22.00 Odmevi, Kultura, Šport, Vreme, 22.55 Boris, Milena, Radko, TV-priredba gledališke predstave SNG Drama Ljubljana, 0.55 Dnevnik Slovencev v Italiji, 1.25 Dnevnik, Slovenska kronika, Šport, Vreme, 2.15 Napovedujemo

SREDA, 29.04.2020, II. spored TVS

4.00 Info kanal, 6.00 Napovedujemo, 8.00 Otroški program: Op! 8.55 Napovedujemo, 9.25 Glasbena lestvica, 10.00 Glasbena oddaja, 10.30 Sveta maša iz mariborske stolnice, 11.25 Dobro jutro, 13.15 Otroški program: Op! 13.50 Vikend paket, 15.10 Ambienti, 15.50 Zmage so doma: odbojka (M), kvalifikacije za OI, 17.50 Prišla je sreča (II.): Ko sem pobesnel, italijanska nadaljevanka, 18.50 Otroški program: Op! 19.50 Žrebanje Lota, 20.00 Matura 2020: Hlapci, TV-priredba gledališke predstave, 22.30 Deklina zgodba (II.), ameriška nadaljevanka, 23.30 Koncert doma, 0.05 Glasbena lestvica, 1.10 Info kanal

ČETRTEK, 30.04.2020, I. spored TVS

6.10 Kultura, Odmevi, 7.00 Dobro jutro, 9.05 Otroški program: Op! 10.00 Bučko, francosko-švicarski lutkovni animirani film, 11.05 Vem!, kviz, 11.35 Prišla je sreča (II.): Ko je šlo za las, italijanska nadaljevanka, 13.00 Prvi dnevnik, Šport, Vreme, 13.45 TV-izložba, 14.00 Divjina v srcu (IV.), britanska nadaljevanka, 14.55 Svilna pot z Joanno Lumley: Uzbekistan in Kirgizistan, britanska dokumentarna serija, 15.40 Slovenski vodni krog: Nanoščica, dokumentarna nanizanka, 16.05 Otroški program: Op! 17.00 Poročila ob petih, Vreme, 17.45 Posebne zgodbe: (Pre)zgodaj odrasli, 18.10 Dinotačke: Kar je padlo dol, risanka, 18.20 Vem!, kviz, 19.00 Dnevnik, Slovenska kronika, Šport, Vreme, 20.00 Dvojček: Šesti dan, norveška nadaljevanka, 21.00 Točka preloma, 22.00 Odmevi, Kultura, Šport, Vreme, 22.50 Osmi dan, 23.35 Schindler, britanski dokumentarni film, 1.05 Dnevnik Slovencev v Italiji, 1.30 Dnevnik, Slovenska kronika, Šport, Vreme, 2.25 Napovedujemo

ČETRTEK, 30.04.2020, II. spored TVS

4.00 Info kanal, 6.00 Napovedujemo, 8.00 Otroški program: Op! 8.55 Napovedujemo, 9.35 Glasbena lestvica, 10.15 Dobro jutro, 12.05 Otroški program: Op! 12.40 Ruska kapelica - elegija pod Vršičem, dokumentarni film, 13.35 Slovenski pozdrav doma, narodnozabavna oddaja, 14.55 Zmage so doma: odbojka (M), kvalifikacije za OI, 17.50 Prišla je sreča (II.): Ko je šlo za las, italijanska nadaljevanka, 18.55 Otroški program: Op! 20.00 Prvinska preizkušnja (II.): Japonska - sumo, britanska dokumentarna serija, 20.50 Njena služba, grški film, 22.15 Ambienti, 22.45 Koncert doma, 23.20 Slovenska jazz scena, Mike Sponza Blues Convention z gosti, 0.15 Glasbena lestvica, 1.20 Info kanal

GIUSEPPE TARTINI

Letos mineva 250 let od smrti Giuseppa Tartinija. Slavni kompozist in violinist se je rodil 8. aprila 1692 v Piranu, kjer je preživel oroštvo in hodil v šolo. Pozneje je študiral klasično glasbo v korpskem kolegiju, hkrati je obiskoval tudi piransko akademijo.

Kip skladatelja v Piranu na Tartinijevem trgu

Njegov oče je želel, da bi se posvetil duhovniškemu poklicu. Ampak sina je nemirna narava gnala drugam. Legenda pravi, da je Giuseppe v svojih mladih letih zelo ljubil ženske in zabave. Takrat je bilo njegovo življenje precej razuzdano. Imel je 18 let, ko je ugrabil mlajšo sestrično škofa v Padovi, potem jo je vzel za ženo.

V tem mestu je študiral tudi na pravni fakulteti. Od tu ga je pot vodila v Assisi, kjer se je v fračiškanskem samostanu posvetil učenju igranja na violini. Hkrati je študiral tudi osnove kompozicije. Začel je s skladanjem prvih pomembnejših del. Leta 1721 je dobil mesto prvega violinista in koncertnega mojstra v baziliki svetega Antona v Padovi (Cappella del Santo). V tem času se je ukvarjal tudi z raziskovanjem akustičnih zakonitosti.

Leta 1723 ga je grof Kinsky povabil v Prago, bil je tudi na svečanosti, ko so kronali Karla VI. za kralja. Tartini je ostal v Pragi do 1726. leta in je igral v grofovem orkestru. Leta 1728 se je vrnil v Padovo, kjer je ustanovil violinsko šolo (Scuola delle Nazioni), kamor so hodili študirat učenci iz cele Evrope.

Tartinjev opus je zelo obsežen, pisal je predvsem za violino. V njegovi zapuščini najdemo kar 130 violinskih koncertov, 10 simfonij in prek 200 sonat. Njegovo najbolj znano delo je »Il trillo del diavolo« (Vražji trilček) iz leta 1713.

Proti koncu svojega življenja je bolehal. Mojster je umrl 26. februarja leta 1770 v Padovi, kjer je tudi pokopan v cerkvi svete Katarine.

V Piranu je njegova rojstna hiša, ki je danes muzej. Na Tartinijevem trgu pred mestno hišo stoji njegov kip. Po skladatelju so poimenovani nekateri slovenski glasbeni ansambli: Godalni kvartet Tartini in Trio Tartini.

Attila Fácán

Šale iz karantene

Raj štraf plača

Ženska tak pripovedja: Po deseti dnevaj izolacije sam možej prajla, aj dun malo tavō v varaš dé. Ge raj z dobre vole štraf plačam, samo aj ga malo ne vidim.

Karakter

Moški nebesko dober karakter

mamo. Že več kak tri tedne smo nej v krčmej bili.

Straj

Nigdar sam si nej brodo, ka de me v lasej bole straj, če človeka srečan kak pa medveda.

Če ta onadva gučala

Možakar iz karantene psihiatra zove.

»Doktor, ka aj delam?. Od vsega toga, ka se godi se že s špajetom pa hladilnikom pogučavam. San nauri grato? Ka aj delam?«

»Človek, dokejč ti njiva nazaj nika ne povejta, je vrejdi. Če ta pa gučati začnola, bole me potejm pozovite.«

Okusi naših babic

Ajdova juha z jurčki je zelo okusna jed, ki so jo nekoč velikokrat kuhali, saj so vse, kar so potrebovali, imeli »pri roki«. Ajdovo kašo dobimo tudi v večjih trgovinah na Madžarskem, najbolj enostavno jo je kupiti v Sloveniji, kjer jo najdemo skoraj vsepovsod. (Seveda takrat, ko meje niso zaprte.) Če uporabljamo posušene jurčke, jih najprej namočimo, vodo, v kateri smo jih namakali, lahko uporabimo za juho.

Sam sem juho skuhal tako: 10 dkg ajdove kaše sem namočil v vodo. Manjšo čebulo sem na drobno sesekljal in prepražil na olju (1 žlica olja). Dodal sem peščico jurčkov in dolil 1,2 litra vode. Začinil sem jo s soljo, lovorjevim listom in črnim poprom, tudi malo vegete sem dodal. Olupil sem nekaj krompirjev, jih narezal na kocke. Krompir in namočeno ajdovo kašo sem dal v juho. Dodal sem še malo ribanega

testa. Juho sem kuhal še kakih 20 minut, na koncu sem jo zgostil z mešanico moke in

kisle smetane.

Dober tek vam želim!

L.R. Horváth

ZAČELA SO SE SPOMLADANSKA DELA

Lepo sončno vreme pred velikonočnimi prazniki je privabilo veliko ljudi na njive in vrtove okrog hiš tudi v Porabju. Spomladanska dela so se začela s pripravo zemlje, v katero so na vrtovih najprej posadili stročnice (grah in fižol) ter korenček in peteršilj. »Topla« zemlja se je pred prazniki prav ponujala za saditev krompirja, čeprav je bila tistega časa zelo žejna, saj pozimi ni bilo snega. Dež po praznikih je sicer malo ublažil sušo, vsi vrtničkarji pa kmetje pa upajo, da bo v prihodnjih dneh več padavin.

LRH

porabje.hu

Porabje

TEDNIK
SLOVENCEV NA MADŽARSKEM

Izhaja vsak četrtek
Založnik:
Zveza Slovencev na Madžarskem
Za založnika:
Andrea Kovács

Glavna in odgovorna urednica
Marijana Sukić
Naslov založnika in uredništva:
H-9970 Monošter,
Gárdonyi G. ul. 1.;
tel.: 94/380-767;
e-mail: porabje@gmail.com
ISSN 1218-7062

Tisk:
TISKARNA DIGITALNI TISK D.O.O.
Lendavska 1; 9000 Murska
Sobota; Slovenija

Časopis podpirajo: Državna slovenska samouprava, Urad predsednika vlade, oddelek za narodnosti, Zveza Slovencev na Madžarskem in Urad vlade RS za Slovence v zamejstvu in po svetu. Naročnina: za Madžarsko letno 2.600 HUF, za Slovenijo 22 EUR. Za ostale države 52 EUR ali 52 USD. Številka bančnega računa: HU75 11747068 20019127 00000000. SWIFT koda: OTPVHUHB